

L'empredissadi da commerzi

La furmaziun professiunala da basa la pli frequenta en Svizra

■ En Svizra pon ils giuvenils che sortan da la scola tscherner tranter bundant 200 empredissadis. Da quels appartegna ina buna part a las professiuns commercialas. La furmaziun commerciala da basa (u en la lingua da mintgadi: empredissadi da commerzi) è lura era la furmaziun fundamentala professiunala cun il pli grond dumber da participants insumma. Il 2003 ha gi lieu ina refurma da la furmaziun commerciala da basa. Sco ch'ella sa preschenta oz sensibilisescha la furmaziun ils futurs emploiads da commerzi per la cumplicitad dals process da lavur en lur manaschi d'empredissadi e promova il patratgar interdisciplinar. Ultra da quai s'orientescha la furmaziun pli ferm als basegns pratics dals manaschis:

Grazia al curs da basa a l'entschatta da l'empredissadi na sto il manaschi betg pli intermediar las enconuschientschas da basa elementaras, in'incumbensa che duvrava magari bler temp. Il furmatur professiun po surdar immediat suenter il curs da basa incumbensas concretas a l'empredist.

La nova furmaziun sa basa sin in model degressiv, quai vul dir ch'il dumber da las lecziuns a la scola professiunala sa reducecha cuntinuadamain da l'emprim fin al terz onn d'empredissadi. Quai vul dir ch'ils empredists da commerzi han oravant tut il terz onn d'empredissadi bler dapli temp a disposiziun per lavurar en il manaschi, pia il mument ch'els han «la pli gronda valur» per ils manaschis.

E grazia al fatg ch'ils manaschis han in'infuenza da 50% sin l'examen final, daventa l'empredissadi anc pli orientà a la pratica.

Il quadrin da las cumpetenzas commercialas

Il quadrin da las cumpetenzas commercialas represchenta il profil professiunali. El è la basa e l'element central da l'empredissadi da commerzi. Il quadrin mussa a moda simbolica che tut ils trais champs, damai las cumpetenzas professiunalas, socialas e metodologicas, èn colliads in cun l'auter. Questas cumpetenzas acquistan ed applitgeschan ils empredists da commerzi durant lur furmaziun che dura trais onns.

Cun las cumpetenzas professiunalas acquistan ils futurs emploiads da commerzi las enconuschientschas ed il know-how per lur professiun. Da quel fan part ils secturs «bransch e manaschi», «infurmaziun, comunicaziun ed administraziun», «economia e societad» e «linguas».

Tar las cumpetenzas metodologicas tutgan capacitads sco las tecnicas da preschentaaziun u da vendita. Grazia a quellas pon ils empredists acquistar las enconuschientschas professiunalas e las applitgar conform a la situaziun.

Ils emploiads disponan da cumpetenza sociala, sch'els èn capavels da surpigliar responsabladad per sasezs e per lur ambient social. Tut las trais varts dal quadrin han la

La furmaziun commerciala da basa prepara per professiuns en bundant 20 branschas.

ANDREAS MORLOK / PIXELIO

medema impurtanza per la furmaziun da basa.

Il quadrin da las cumpetenzas furma era la basa per ina lingua unitara. El permetta als empredists, als furmaturs professiunalas ed a las persunas d'instrucziun da la scola professiunala da duvrar la medema terminologia.

Ina furmaziun cun trais nivels da pretensiuns

La furmaziun commerciala da basa po vegnir absolvada en ils trais nivels da pretensiuns B, E u M:

Il profil B (furmaziun da basa) augmenta la valur da l'empredissadi da biro che durava fin ussa dus onns ad ina furmaziun da basa da trais onns. En il profil B dumognan ils empredists principalmain las incumbensas commercialas cun caracter executiv. In element central da la furmaziun è l'infurmaziun, la comunicaziun e l'administraziun (ICA). Ils empredists sa chapeschan sco furniturs da servetschs per la clientela interna ed externa. Els èn capavels da communigar a moda cumpetenta en la lingua da standard e chapeschan texts e discurs simpels en ina lingua estra.

Il profil E (furmaziun da basa extendida) è l'empredissadi da commerzi classic. Las incumbensas commercialas s'orienteschan ad in aut nivel d'autonomia. Ils empredists èn capavels da definir da nov incumbensas e process. Els san s'exprimer fitg bain a bucca ed en scrit en la lingua da standard. Els disponan en pli da bunas enconuschientschas d'ina segunda lingua naziunala e da l'anglais.

Il pli aut nivel da pretensiuns correspunda al profil M. Ils empredists absolvan la furmaziun da basa extendida en cumbinaziun cun las pretensiuns da la maturitad professiunala commerciala. La maturitad professiunala commerciala pon els era far suenter in empredissadi.

Survista dals trais onns d'empredissadi L'instrucziun en scola

L'empredissadi da commerzi cumenza cun in curs da basa a la scola professiunala da commerzi. Il curs da basa intermediatescha cumpetenzas socialas sco la capacitad da lavurar en in team, ina buna demananza u la responsabladad per sasez e cumpetenzas administrativas sco las differentas tecnicas da lavurar, l'applicaziun da las novas tecnologias etc. Sco quai ch'il num «curs da basa» di, acquistan ils empredists las enconuschientschas e cumpetenzas da basa per pudair lavurar suenter en il manaschi d'empredissadi. Grazia al curs da basa na ston ils manaschis betg pli intermediar als empredists las enconuschientschas commercialas da basa.

Suenter il curs da basa (ed in temp senza scola da ca. trais emnas l'october/november) suondan ils empredists complementarmain a l'empredissadi l'instrucziun en

scola en in model degressiv, quai vul dir il dumber da las lecziuns sa reducecha d'in onn a l'auter. La finamira è da cumenzar l'emprim onn d'empredissadi cun dus dis da scola cumplains, da cuntinuar il segund onn cun in di e mez e da finir il terz onn cun in sulet di. A la fin da la furmaziun han ils empredists uschia dapli temp a disposiziun per surpigliar incumbensas pretensiunas en il manaschi d'empredissadi.

Il curs da model (CM)

Il curs da model è l'element central da la furmaziun commerciala da basa. Quel cuntegna finamiras da prestaziun cleramain definidas e mesirablas. Las finamiras da prestaziun vegnan examinadas en intervals regulars areguard lur actualitad. Tant las persunas d'instrucziun sco era ils empredists s'orienteschan durant l'empredissadi al curs da model. El è il «scenari» obligatori per il cunteg ed il decurs da l'empredissadi e serve sco instrument da lavur e da controlla personal.

Il curs da model è vegnì elavurà a basa dal quadrin da las cumpetenzas. A mintga finamira da prestaziun dal champ «cumpetenzas professiunalas» vegnan attribuidas las «cumpetenzas metodologicas e socialas» correspundentas.

Il catalog da las finamiras da furmaziun cumpiglia trais nivels: 1. Las ideas directivas: Ellas explitgeschan per tge ch'ils futurs emploiads da commerzi dovran la cumpetenza respectiva. 2. Las finamiras generalas: Mintga idea directiva cuntegna ina u pliras finamiras generalas. Ellas mussan als futurs emploiads da commerzi co ch'els han da sa comportar en il mintgadi da lavur. 3. Las finamiras da prestaziun: Ellas descrivan las capacitads concretas ch'ins spetga dals emploiads da commerzi a la fin da lur furmaziun ed èn la basa per controllar, sche las finamiras èn vegnidadas cuntanschidas.

Il curs da model standard vala per tut ils manaschis d'empredissadi. Las associaziuns da bransch han la pussaivladad d'adattar singulas parts dal curs a lur basegns specific.

Situaziuns d'emprer e da lavurar (SEL)

Durant l'empredissadi controlla il furmatur professiunali a maun d'ina situaziun d'emprer e da lavurar (SEL) periodicamain la lavur ed il comportament da l'empredist en il manaschi. Ina SEL sa concentrescha sin in champ da lavur central da l'empredist. Per evaluar las SEL cumbinescha il furmatur professiunali finamiras da prestaziun e criteris da comportament adattads dal curs da model. Suenter in discurs da preparaziun cun il furmatur professiunali sa deditgescha l'empredist almain trais mais intensivamain ad ina SEL. En in discurs d'evaluaziun communitescha il furmatur a l'empredist sias observaziuns e la nota che quinta per l'examen final d'empredissadi. Durant tut ils trais onns

d'empredissadi ha lieu in examen obligatori davart duas SEL.

Unitads da furmaziun (UF)

Il mund da lavur actual pretenda dals emploiads da commerzi in pensar ed agir orientà a process e cumpetenzas interdisciplinaras. Perquai è la furmaziun en ils manaschis concepida uschia ch'ils empredists na s'occupan betg d'activitads individualas isoladas, mabain d'entirs process da lavur e d'etappas parzialas colliadas. Els ston pudair identifitgar, chapir e descriver process da lavur. Quai pretenda oravant tut autonomia, ina moda da proceder analitica, tecnicas da preschentaaziun ed in pensar interdisciplinar.

L'instrument, creà cun las unitads da furmaziun (UF), permetta d'examinar las capacitads numnadas. Las incumbensas ch'èn d'ademplier entaifer las unitads da furmaziun fixescha mintgamai la bransch cumpetenta. Quai garantescha che las unitads da furmaziun èn orientadas a la pratica. En il manaschi d'empredissadi decida alura il furmatur professiunali ils pass da lavur principals ed als discuta cun l'empredist en in discurs da preparaziun. Suenter che l'empredist ha lavurà in tschert temp en in tal process, evaluescha ses patrun, a basa dals criteris d'evaluaziun fixads, quant enavant che l'empredist chapescha e dumogna l'unitad da furmaziun. El dat ina nota che quinta per l'examen final d'empredissadi. Durant l'empredissadi sto l'empredist absolver trais UF. Il nivel da pretensiuns da las UF s'augmenta d'in onn a l'auter.

Parallelamain cun l'unitad da furmaziun maina l'empredist in schurnal d'emprer. En quel scriva el sias experientschas positivs e negativs e lascha passar revista anc ina giada sias ponderaziuns e la lavur exequida. L'empredist notescha era propostas per megliar l'agen cumportament. Da sias constataziuns po el trair consequenzas impurtantas per ses agir futur.

Curs ordaifer il manaschi (COM)

Durant in temp d'empredissadi da trais onns organischan las associaziuns da bransch quatter curs ordaifer il manaschi che duran mintgamai dus fin quatter dis. Per empredists che na fan part da nagina bransch da furmaziun e d'examen spezialisada, organischa la «Cuminanza d'interress Furmaziun commerciala da basa (CIFIC)» quests curs. Ils COM èn obligatoris per ils empredists.

L'emprim curs dat in'introducziun en la furmaziun che succeda en il manaschi. Ils futurs emploiads da commerzi emperdan d'enconuscher ils instruments (il curs da model, las situaziuns d'emprer e da lavurar e las unitads da furmaziun) da lur bransch e manaschi.

Ils trais auters curs servan a preschentar las unitads da furmaziun absolvadas, sche questa part è prevista en l'unitad da furmaziun. Quai vul dir: ils empredists pre-

schentan lur unitad da furmaziun examinada ed explitgeschan oravant tut era lur comportament. Dus experts evalueschan la preschentaaziun e dattan ina nota. La nota è ina part da la nota parziala gia obtegnida per l'unitad da furmaziun correspundenta.

Ils curs ordaifer il manaschi intermediateschan era enconuschientschas specificas da la bransch.

Bilantscha da la situaziun

A la fin da l'emprim onn d'empredissadi vegn fatga ina bilantscha da la situaziun. Quella è indispensabla per che l'empredist possa cuntinuar la furmaziun cun success e tenor il plan previs. Tant la scola professiunala sco il manaschi d'empredissadi evalueschan las prestaziuns realisadas da l'empredist fin a quel mument. Per questa evaluaziun applitgescha la scola professiunala da princip las notas da scola che l'empredist ha obtegnì en las gruppas da bransch principalas. En il manaschi d'empredissadi percenter èn decisivas las emprimas duas situaziuns d'emprer e da lavurar (SEL) e l'emprima unitad da furmaziun (UF). Per pudair cuntinuar l'empredissadi tenor il plan previs, sto l'empredist avair prestaziuns suffizientas tant en la scola professiunala sco era en il manaschi d'empredissadi.

La bilantscha da la situaziun po avair consequenzas per las persunas ch'emperdan. Empredists cun fitg bunas notas en la scola professiunala pon, sut tschertas cundiziuns, midar en ina classa da maturitad professiunala complementara a l'empredissadi.

Da l'autra vart po ina valitaziun insufficienta avair per consequenza che l'empredist sto repeter l'emprim onn d'empredissadi, midar en in nivel pli bass (furmaziun da basa) u interromper l'empredissadi.

Examen final d'empredissadi

L'examen final d'empredissadi sa cumpo- na da da duas parts equivalentas, ina part «scola» ed ina part «manaschi/bransch».

La part «manaschi» da l'examen final cumpiglia quatter notas parzialas che quintan mintgina per in quart: *Situaziuns d'emprer e da lavurar (SEL)*: Da las total 6 notas SEL (2 per onn d'empredissadi) vegn calculada la nota media. Quella quinta per in quart per la part «manaschi» da l'examen. *Unitads da furmaziun (UF)*: Da las notas obtegnidas per las trais unitads da furmaziun vegn calculada la nota media. Era quella quinta per in quart per la nota totala da la part «manaschi».

Examen en scrit: L'examen en scrit cumpiglia elements identics per ils empredists da commerzi da tut las bransch. Las bransch d'examen che applitgeschan in agen curs da model cumpleteschan l'examen cun pensums specifics da la bransch. Era quella nota quinta per in quart per la nota d'examen.

Examen a bucca: Era qua serve il curs da model correspundent sco basa. La nota da quest examen furma il davos quart da la part «manaschi».

La part «scola» cumpiglia en il profil E ogt elements d'examen equivalent. Tut tenor la gruppa da roms ha lieu in examen e/u vegnan resguardadas las notas dal segund e terz onn d'empredissadi.

Ils empredists han reussi l'examen, sch'els cuntanschan en l'examen dal manaschi ed en l'examen da la scola mintgamai en media in da 4 (la meglra nota è in da 6). Els survegnan il certificat federal d'abilitad e pon purtar il titel protegi «emploiad da commerzi qualifitgà» / «emploiad da commerzi qualifitgà», furmaziun da basa extendida.

La preschentaaziun:

Dossier «Furmaziun commerciala da basa».

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?id=1337&hiid=291
www.chatta.ch

Las pli impurtantas branschas da la furmaziun commerciala

- administraziun
- assicuranzas
- bancas
- biros da viadi
- biros fiduziars/immobiglias
- commerzi
- comunicaziun
- industria
- logistica
- servetschs
- tecnologia d'infurmaziun e multimedia
- turissem